

Олександр Кльокта, магістрант заочної форми навчання
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі» зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»,
освітня програма «Педагогіка вищої школи»

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Резюме: на основі провідних ідей видатного українського педагога Софії Федорівни Русової окреслено можливості використання викладачем вищої школи форм організації навчально-виховного процесу для формування екологічної компетентності студентів.

Ключові слова: викладач вищої школи, студент, компетентність, екологічна компетентність, форма організації навчально-виховного процесу.

Summary: on the basis of the leading ideas of the outstanding Ukrainian teacher Sofia Fedorivna Rusova, the possibility of using the teacher of higher education forms of organization of the educational process for the formation of the ecological competence of students was outlined.

Key words: teacher of higher education, student, competence, ecological competence, form of educational process organization.

Постановка проблеми. Особливої актуальності проблема підготовки викладачів вищої школи до формування екологічної компетентності студентів набуває в технократичному суспільстві, яке характеризується деградацією екологічних систем і поступовим виснаженням природних ресурсів. Екологічна криза спонукає до переосмислення відносин у системі «природа – людина – суспільство» й пошуку шляхів їх гармонізації. У просуванні країни до високотехнологічного інформаційного суспільства особливого значення набуває рівень освіченості, культури та професіоналізму фахівців.

Підготовка викладачів вищої школи до формування екологічної компетентності студентів є актуальною, адже за переконанням видатного українського педагога Софії Федорівни Русової, важливими для виховання є

відповіді «на таємничі питання, хто створив красу зоряного неба, хто вкрив степ чарівними квітами, хто дав дитині матір?» [1; 3].

Аналіз останніх джерел і публікацій показав, що більшість досліджень у царині екологічного виховання присвячено проблемі формування екологічної культури різних вікових груп (Н. Єфіменко, І. Костицька, Л. Лук'янова, В. Маршицька, Г. Тарасенко та ін.). Теоретичні засади розвитку екологічної компетентності розкрито в дослідженнях С. Бондар, С. Головіна, К. Корсак, Л. Лебедик [2], А. Маркової, В. Подоляка, Дж. Равена, В. Стрельнікова [4-7], Л. Хоружої, І. Ящук та ін.

Метою статті є обґрунтування підготовки викладачів вищої школи до використання форм організації навчально-виховного процесу для формування екологічної компетентності студентів.

Організація досліджень. На базі Державного навчального закладу «Гадяцьке вище професійне аграрне училище» експериментально перевірено можливості лекції як форми організації навчально-виховного процесу для формування екологічної компетентності. Виявлено, що, незважаючи на актуальність екологічної проблематики, яка охоплює практично всі сфери діяльності людини, досить рідко зміст лекцій включає інформацію екологічного спрямування. Проведення її як монологічного викладу матеріалу, без організованого розмірковування, перетворюється у механічний процес прослуховування матеріалу. Виникає ситуація, коли студенти намагаються запам'ятати великий обсяг інформації, не замислюючись над можливістю її використання в майбутньому. Хоча однією з переваг успішного читання лекції є врахування специфіки професійної підготовки студента. Якщо викладач окремо не наголошує на екологічних аспектах лекції, то студенти часто навіть не помічають, а тому і не можуть усвідомити їх значимість. Таким чином, у них формується переважно репродуктивний тип мислення, а знання, в тому числі й екологічні, можуть лише відтворюватися ними.

Тому слід для активізації лекції стимулювати студентів до аналізу та зіставлення фактів, доведення чи заперечення суджень, формулювання висновків та перевірку їх правильності. Для ефективного формування екологічної компетентності вважаємо доцільним застосування в лекції проблемного методу. Оскільки проблемна лекція передбачає створення і вирішення відповідних завдань проблемних ситуацій, причому не тільки навчально-виховного, але й професійного спрямування, то саме така форма лекцій є ефективною для формування екологічної компетентності студентів. Однак, створення та вирішення екологічних проблемних ситуацій має бути елементом лекції, а не підміняти її, чим стає схожою на семінар.

Дієвою формою навчання є семінари, що передбачають розширення екологічних знань студентів за рахунок самостійної роботи та міжособистісного спілкування. Вони, згідно з традиціями навчання, передбачають оволодіння студентами методами, засобами, прийомами навчальної роботи; прийомами самостійного опрацювання ними навчальної та наукової літератури.

Сучасний навчально-виховний процес передбачає полілоговий характер організації семінарів, що дає можливість обговорювати проблему різними способами, впроваджувати різноманітні ефективні методи навчання і виховання. Це передбачає застосування для формування екологічної компетентності інтерактивних методів навчання та виховання.

Практичні й лабораторні заняття, як правило, поєднуються, доповнюючи один одного. Важливим також є активне навчання та впровадження різних інтерактивних методів, зокрема ділових ігор та методу аналізу ситуацій.

Лабораторні заняття дещо відрізняються за організацією від інших форм, оскільки вимагають наявності та використання спеціального обладнання. Вважаємо, що в контексті нашого дослідження такий підхід сприяє формуванню у студентів поведінково-діяльній складовій екологічної компетентності, однак, застосування на лабораторному занятті інтерактивних методів вважаємо недоцільним.

Висновки. Аналіз основних методик викладання фахових дисциплін свідчить, що проблемні ситуації чи виклад екологічного матеріалу з метою екологічного виховання та формування екологічної компетентності використовуються рідко. Це означає, що студенти можуть не повністю усвідомити значення багатьох екологічних понять, законів і в подальшому не знати, де їх застосувати.

Тому доцільно застосовувати інтерактивні методи, спрямовані як на формування окремих складових екологічної компетентності, так і на розвиток цієї якості в цілому. Серед комплексних методів, застосування яких сприяє формуванню екологічної компетентності як цілісного утворення, особливо ефективними є ділові ігри, метод аналізу ситуацій (міжпредметного характеру на краєзнавчому матеріалі) й акції природоохоронного спрямування.

Література

1. Зайченко І. В. Педагогічна концепція С. Ф. Русової : Навч. посіб. / І. В. Зайченко. – 3-є вид., доповн. і переробл. – Чернігів : РВК «Деснян. Правда», 2006. – 263 с.
2. Лебедик Л. В. Педагогічна підготовка магістрів у вищих економічних навчальних закладах: монографія / Л. В. Лебедик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 165 с.
3. Русова С. Вибрані педагогічні твори / Русова С. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.
4. Стрельніков В. Ю. Екологічна компетентність вчителя біології та екології / В. Ю. Стрельніков // Імідж сучасного педагога. – 2010. – № 1 (100). – С. 54-58.
5. Стрельніков В. Ю. Компоненти професійної компетентності викладача вищої школи / В. Ю. Стрельніков // Гуманітарний вісник ДВНЗ. – Переяслав-Хмельницький, 2013. – Вип. 28. – Том II. – С. 278-285.
6. Стрельніков В. Ю. Організаційні форми підвищення кваліфікації вчителів у розвинутих країнах / В. Ю. Стрельніков // Педагогічний вісник. – 1997. – №5. – С. 6-7.
7. Стрельніков В.Ю. Розвиток професійної компетентності вчителів у закладах післядипломної освіти: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – К., 1995. – 223 с.